

# UNITÁRIUS ÉLET

XXXIX. ÉVFOLYAM 3. SZÁM

1985. MÁJUS–JÚNIUS

## KONFIRMÁCIÓ

Az Unitárius Káté 122-ik kérdése így hangzik: Mi a konfirmáció? — és erre a következő választ adja: „A konfirmáció az unitárius hitben való megerősítés kinyilvánítása, a konfirmáció által az egyház önálló tagjai leszünk, és Isten előtt felelősséget vállalunk minden cselekedetünkért és hithűségünkért”.

Káténk egy korábbi kiadása a feleletet kissé bővebben fogalmazza, amikor így ír: „A konfirmáció a hitben való megerősödés, mintegy kiegészítése a keresztségnek...”

Ez az utolsó félmondat, sajnos a későbbi kiadásokban nem szerepel, pedig ezzel teljesebbé válik a magyarázat. Nem a magunk akaratóból születünk bele egy-egy egyház közösségébe. Szüleink választják meg egyházunkat az által, hogy hol, melyik templomban, melyik egyház szertartása szerint keresztteltek meg.

Valamikor a gyermek számára a konfirmáció ideje a 12 éves életkor volt. Ennek magyarázata, hogy nagyobb többségben falusi gyülekezeteink gyermekei — a régi iskolai rend szerint — iskolai tanulmányaikat a hat elemi elvégzésével fejezték be. A 12–13 éves gyermek munkába állt, ha máshol nem, a szülői háznál, s nehéz lett volna a konfirmációi oktatásba bevonni.

Ma már egységesen a 14–18 éves kor az az időszak, amikor fiataljaink jelentkeznek a konfirmációra.

Az oktatás általában január végén, február elején kezdődik és tart egészen pünkösd ünnepéig. A konfirmáció időpontja is változott az elmúlt évtizedek rendjén. Valamikor áldozó-csütörtökön tartottuk konfirmációi ünnepségeinket. Mivel hittani tételeinkben nem szerepel Jézus fizikai, test szerinti mennybemenetelének ténye, és így nem ünnepelhetjük e különben is általános keresztény dogma szerint ezt a hagyományos ünnepet, számunkra, unitáriusok számára a konfirmáció tette ezt ünneppé. Mi pünkösd alkalmával tartjuk a fiataloknak ezt a szép, őseinktől örökölt ünnepét.

És ha már megemlítettük hogy őseinktől örököltük a konfirmáció ünnepi aktusát, meg kell említenünk azt is, hogy történelmileg nem tudjuk visszakeresni pontos időpontját az első konfirmációknak egyházunkban, vagy a protestáns egyházakban. Mégis van azonban egy történelmi alapja. Ismerjük azt a bibliai történetet, amikor a 12 éves gyermek Jézust „az ünnep szokása szerint felvívék szülei Jeruzsálembe”. Biblikusan ez a történelmi alap, s azt hiszem, hogy ez mindennél többet mondó. A történetet Lukács írta meg evangéliuma 2. részének 41–52-ig terjedő verseiben.

A protestáns egyházakban végzett konfirmáció csaknem teljesen egyet jelent a római katolikusok bérmálás ünnepével. Mindkettő a hitben való megerősödést, a hit világának a megismerését szolgálja. Sőt, ma már ennél többet is. Bizonyos bibliai, történelmi ismeretek elsajátítását, megismerését, ami hozzá tartozik általános emberi műveltségünkhöz. Hiszen, elsősorban a képzőművészetek, de az irodalom nagy alkotásainak a megértéséhez elengedhetetlenül szükséges bizonyos fokú bibliai történelem, fogalmi meg-

határozás és társadalmi rend ismerete. Régmúlt korok történelmét teljes valójában csak úgy ismerhetjük meg, ha ismerjük az akkor élő emberek felfogását, társadalmi helyzetét, kultúráját és minden egyebet, ami azzal a korról összefügg. Ma a konfirmáció és az arra való előkészítés ezt a célt is igyekszik szolgálni.

Egyháziilag a konfirmáció összefügg az úrvacsora első alkalommal való kiszolgáltatásával. Mert a Káté szerinti sorrendet folytatva a 123-ik kérdés így hangzik: „Mi által válik teljessé a konfirmáció?” — és a válasz: „A konfirmáció az úrvacsora vételével válik teljessé, amelyben ez alkalommal részesülnek először életükben a fiatalok”. Ez az alkalom pedig: vallásos hitünk szerint egy életre szóló élményt jelenthet a fiatal számára. Kötődést egy közösséghez és egyben a lelki hovatartozás meghatározója is.

Miért vetem papírra ma, 1985 tavaszán e sorokat? — kérdezhetné valaki. Budapesti lelkészségem ideje alatt, most készítem elő konfirmációra a legnépesebb csoportot. Valamikor, pestlőrinci lelkész koromban voltak ilyen szép számmal résztvevő fiatalok. Most itt Budapesten is egy nem remélt, de mindannyiunkat örömmel eltöltő szám szerint is és lelkesedésben is előrehaladást mutató növekedés van. Úgy éreztem, hogy ezt a tényt közölni és leírni kötelességem, nemcsak a fővárosban, hanem a közeli vagy távoli szórványokban élő híveinknek is.

Hisszük, hogy konfirmandus fiataljaink egyházunk jövőjének biztosítéka, leendő hű tagjai lesznek.

Husztai János

## MEGEMLEKEZÉS A 40. ÉVFORDULÓRÓL

A Magyarországi Unitárius Egyház Tanácsa ápr. 12-én kibővített ülésen ünnepélyes keretek között emlékezett meg hazánk felszabadulásának 40. évfordulójáról.

Az ülésen Husztai János bibliai részeket olvasott fel és imát mondott. Az elfoglaltsága miatt távollevő Bartók Béla főgondnok helyett dr. Kiss József főgondnok-helyettes nyitotta meg az ünnepi ülést. Méltatta az évforduló jelentőségét.

Az évfordulóra való megemlékezést dr. Ferencz József püspök tartotta, s annak szövege lapunk múlt számában teljes terjedelmében megjelent. A felolvasott beszédhez a püspök szóbelileg újabb gondolatokat fűzött, melyekben méltatta a megemlékezés jelentőségét. A beszéd elhangzása után hárman kértek szót. Szász János lelkész személyes élményeire emlékezve méltatta annak a negyven esztendőnek a jelentőségét, és azon belül az Egyezményt, ez tette lehetővé az állam és egyház között kialakult jó kapcsolatok mai állását.

Orbókné Szent-Iványi Ilona lelkész nő elmondotta, hogy ő koránál fogva az elmúlt negyven esztendőnek csak egy részét élte meg; örömeinek adott kifejezést,

hogy mind az állami életben, mind egyházunkban szerepet kap a fiatalabb nemzedék, mely — az idősebbek tapasztalatait hasznosítva — új gondolatokkal és tettekkel teszi gazdagabbá jelen életünket.

Dr. Jakab Jenő lelkész felszólalásában ugyancsak a személyes élmény és életének gazdag tapasztalataiból vett példákkal hangsúlyozta, hogy csak a kölcsönös együttműködés révén tudunk egyházi életünkben sikereket elérni. Egyben, mint pestlőrinci lelkész, megköszönte az Állami Egyházi Hivatal támogatását, mely jelentősen hozzájárul a pestlőrinci templom renoválási munkálatainak elvégzéséhez.

Zárszavában a püspök és az elnöklő főgondnok helyettes megköszönték Bai László főosztályvezető és dr. Nagy Ferenc főelőadó részvételét, akik az Állami Egyházi Hivatal képviselőjeként vettek részt megemlékező ünnepi ülésünkön.

Az ünnepség a Himnusz elénekülésével ért véget.

\*\*\*

Az alábbiakban közöljük Huszti Jánosnak az ülésen elhangzott imáját.

Mindenható Isten!

Mennyei jó Atyánk!

Ünnepi áhítat örömeivel a lelkünkben állunk színed elé, és — kérünk — hogy éreztesd meg velünk szent jelenvalóságodat.

Emlékek élnek a szívünkben, melyek tudjuk — elkísérnek sírunkig — s így van ez jól — csak arra kérünk hogy amelyek fájdalmasak, azokat enyhítsd és adj erőt hordozásukhoz, — azokat pedig, amelyek szépek és boldogítók, tedd áldásossá és gyümölcsözővé a mi számunkra.

Ezekben a napokban mi gyakran szállunk vissza a gondolat és érzések szárnyain a negyven esztendővel ezelőtti eseményekhez. Akkor milliók véráldozatából született számunkra és a haladás útjára lépett minden ember számára egy új világ. S amikor mi egyházi rendben levők erre emlékezünk, hálával mondunk köszönetet örök jóvoltodért, hogy erőt adtál annak teljesítésére, amire tisztább és igazabb emberségre vágyó igyekezettel megbíztál. Nem a könnyre, a vére, a gyászra emlékezünk elsősorban, hanem, hogy mindebből áldásoddal, a munka, az igyekezet, az előrehaladás, a boldogság akadályainak legyőzésével segítettél.

Voltak sebeink, de nem engedted, hogy azoknak terhe alatt összeroppanjunk, és hogy nem a hálátlanság keserű érzései uralkodtak el rajtunk, hanem a szabadság felé nyitott utat, ránk bízva egy háborúban összeomlott szomorú múlt után az alkotás és béke világának felépítését. Negyven év távlatából emlékezve úgy érezzük, hogy a józan ész erejét a hit fényével világosítottad meg.

Emlékezünk Atyánk! — s az emlékezésben ott csilognak a hála könnyei azok iránt, kik drága vérről és áldozatos étellel segítették a jobb és szebb világ kialakulását.

Emlékezünk és az emlékezésben megköszönjük a lelkiismeret szavát is, melyen keresztül áldott gondviselésed segédelmét értettük meg, mely az élet üdvéért, népünk, hazánk és az emberiség szabadságáért, jólétéért és előre haladásáért adta kezünkbe a munka eszközét, lelkünkbe a hálátelt imádság áhítatát.

Kérünk Atyánk, vezess az úton továbbra is úgy, hogy magunkban hordozva az emlékek szépségeit, a fájdalmak intelmeit — építhessük tovább az életet, a jövőt, mindannyiunknak boldogságára és szent nevednek dicsőségére. Amen.

## Pozsgay Imre vallási vezetőket fogadott

A magyarországi egyházak vezető képviselőivel találkozott ápr. 10-én a népfront székházában Pozsgay Imre, a Hazafias Népfront Országos Tanácsának főtitkára. A találkozón jelen volt Miklós Imre államtitkár, az Állami Egyházi Hivatal elnöke.

A nyílt és szívélyes légkörű összejövetelen a népfront főtitkára időszerű politikai kérdésekről tájékoztatta a magyarországi egyházfőket és a jelenlevő tisztségviselőket. A beszélgetés témáját alapvetően meghatározták a közelmúlt jelentős politikai eseményei: hazánk felszabadulásának 40. évfordulója és a Magyar Szocialista Munkáspárt XIII. kongresszusa.

Pozsgay Imre kiemelte: a kongresszus leszögezte, hogy a párt folytatja eddigi politikai irányvonalát; a szo-

cialista nemzeti egység további erősítésére, társadalmi méretű konszenzusra törekszik.

Az egyházak jelenlevő vezetői elmondták, hogy figyelemmel kísérték a kongresszus eseményeit.

Az egyházak képviselői közül többen felszólaltak. A Hazafias Népfront lapja a Magyar Nemzet ápr. 11-i számában kommentálta az egyes egyházi vezetők felszólalásait. A beszámoló püspökünk megnyilatkozásáról az alábbiakat írta:

Dr. Ferenc József unitárius püspök nagyra értékelte, hogy a pártkongresszuson többen foglalkoztak nemzetiségi politikánkkal, és tapasztalata szerint a hívők széles tábora helyesli, hogy a nemzetiségekkel való törődésben, jogaik biztosításában hazánk jó példával igyekszik elől járni.

## Dr. Eugen Pickett

Az amerikai unitárius univerzalista egyház 1985 júniusában hivatalától megváló elnökéről két különböző okból emlékezünk meg. Az amerikaiak az országos elnökválasztáshoz hasonlóan legfőbb tisztségviselőjüket, a gyakorlatilag püspöki feladatkört betöltő elnököt, egymás után csak két ciklusra választják. Dr. Pickett ciklusai lejártak, s ezért válik meg említett tisztétől.

Az amerikai UUNWORLD — unitárius univerzalista világ — c. lap egyik legutóbbi számában fényképet láttunk, melyen dr. Pickett rendőrök között áll, hátratett, megbilincsel kézzel. Egy delegáció

élen Washingtonban a Dél-Afrikai Köztársaság nagykövetségének épülete előtt tüntettek, és egy petíciót akartak átadni ismert apartheid politikájuk miatt. A nagykövetségek előtti tüntetéseket a helyi rendőrség tiltja, s ezért történt letartóztatása, megbilincselése és beszállítása társalval együtt. A rendőrbíró fellépésüket nem tartotta a közrendre veszélyesnek, és szabadon bocsátotta őket.

A másik hír dr. Pickettrel kapcsolatosan jövődöntő munkakörére vonatkozik. A nálunk is járt dr. George Marshall lelkész vezette az ő központi missziói lelkészi állomását, melyhez több ezer olyan Ame-

rikában és más országokban tartózkodó unitárius tartozik, akiknek lakóhelye közelében nincsen unitárius gyülekezet. Ezekkel a kapcsolatot levélben és híradójukon keresztül tartják fenn. Dr. Marshall lelkész negyedszázados eredményes munkásság után nyugalomba vonult, e jeles feladatkört most ideiglenesen Wilson lelkész látja el.

A szervezet elnöki tanácsa legutóbbi ülésén teljes egyhangúsággal az elnöki feladatkörétől megváló dr. E. Pickettet hívta meg e fontos feladatkör ellátására. Dr. Pickett a meghívást elfogadta.

Új feladatkörében is szeretettel köszöntjük.

„Egyházunk történetében már több jelentős forduló, eseményt éltünk meg, s ilyen mérföldkő, történelmi pillanat ez a konferencia is.” — mondotta Dr. Ferencz József püspök megnyitó beszédében, 1985. április 26-án, a Nagy Ignác utcai templomunkban, az egyházi Elöljáróságnak, az ország több pontjáról összegyűlt fiataloknak, s az érdeklődőknek.

A konferencia végeztével, valóban úgy érezhettük, \* mind szervezők, mind résztvevők — hogy a főtiszteendő úr előlegezett bizalmát kiérdemeltük.

Egyházunk utoljára 1947-ben Dunapatajon rendezett országos ifjúsági konferenciát, az akkori lelkész Huszti János szervezésében. Annak sikerét a „régfi fiatalok” ma is gyakran emlegetik, mely mögött azonban még ott állt a Brassai Sámuel Ifjúsági Egylet anyagi és tömegbázisával egyaránt.

A Brassai Egylet feloszlása után — kis kihagyással — folytatódott az ifjúsági munka Bibliaórák keretén belül. A mai harmincasok szívesen emlékeznek Filep Imre püspöki helynökre, aki maga köré gyűjtötte a fiatalokat, ifjúsági szobát biztosított számukra.

Mostani ifjúsági konferenciánk gazdag programot kínált a jelentkezőknek. Nehéz lenne rangsorolni az előadásokat, megbeszéléseket. Hogy a kerek világot még kerekébbé tegyük, két külföldi előadót hívtunk meg. Monique van Zoest a hollandiai Remonstráns Egyházból érkezett. A határozott, fiatal nő fellépése, érdekes előadása, diaképei is a világot átható testvéri közösség érzéséről, az összefogásról vallottak.

A magyar származású Frank Baron professzor úr, az amerikai Kansas City-beli egyetemen tanít. Pár hónapot tölt Magyarországon tanulmányúton, családjával együtt. Előadásából, melyet közérthető magyar nyelven tartott, sok érdekességet tanultunk az amerikai unitárius és univerzalista szórványgyülekezetek életéről, vasárnapi Istentiszteleteiről, majd nagyszerű előadása elvezetett a tolerancia és a dogmatizmus gondolatához is, a II. világháború borzalmain keresztül.

Az időrendi sorrendet tartva, Szász János „Kerek világ az unitárius teológiában” c. előadása következett. Zárt egységet alkottak beszéde pontjai, ahol az unitárius teológia történetén át jutottunk el a jelenbe, a világba való kitekintésre. (Előadását rövidített formában lapunk e számában közöljük.)

Szép színfoltja volt a konferenciának, hogy ápr. 27-én délután a fiatalok egy delegációja Bartók Béla főgondnok és Dr. Kiss József főgondnok-helyettes vezetésével megkoszorúzták a XI. ker.-ben levő Dávid Ferenc márványtáblát. Ezzel, ha jelképesen is, adóztak ifjaink a történelmi hagyományoknak.

Az elvi előkészítés rendjén nagy időt fordítottunk a teológiai hallgatókkal az ún. „vita-csoportok” kialakítására, a témák kijelölésére. Az előre kiírt és kihirdetett csoportokban bárki, érdeklődésének megfelelően részt vehetett.

Külön köszönet illeti a négy vitavezetőt, akik korábbi gyakorlat híján is kiváló munkát végeztek. Komoly felkészültséggel álltak csoportjuk elé a következő négy témában:

1. Fiataljaink helyzete a szórványokban (Felhős Szabolcs).
2. Hívó fiatalok részvétele a társadalomban — család, gyermeknevelés, válás (Dr. Lászlóné Szathmáry Zsuzsa).
3. Lelki elmélyülés — imádság (Bindorffer György).

#### 4. Útkeresés a jövő felé — újítások egyházunkban (Orbók Attila).

A vitavezetők nyílt levélben összegezték az Egyházi Képviselő Tanácsnak kéréseiket, javaslataikat a csoport megbeszéléseken elhangzottak alapján.

Nemcsak magyar irodalmi és szellemi értéket, de egyben vallásos élményt is kaptunk Dr. Medvigy Endre vezetésével a Forráskör művészeinek kiváló összeállításából és előadásából: a népi iróktól kezdve — a magyar népdalkincsen át — a határokon túl élő kisebbségi magyar alkotások megszólaltatásáig. A műsor is a „kerek világ” része volt, hisz kultúránk koránt sem teljes más országokban élő honfitársaink művei nélkül. S ilyen értelemben Dr. Medvigy Endre és barátai missziót végeznek közös kincsünk, a magyar irodalom területén.

A konferencia befejező, harmadik napján, vasárnap a fiatalok a pestlőrinci gyülekezet vendégei voltak.

A délelőtti programot énektanulás vezette be, majd a konferencia ünnepi Istentiszteletén Dr. Jakab Jenő, a helyi lelkész prédikált. Róma-beliéhez írt Ige alapján: „A teremtett világ sóhajtozik és nyög, és várja Isten fiainak megjelenését.” Majd az Igehirdető szép, veretes beszédében feltette a kérdést, vajon ti vagytok-e azok az Isten fiak?

Az Úrvacsora osztás előtti ágendában újítást vezetünk be, illetve visszatértünk a Dávid Ferenc korában nagyon is közhasználatú ún. „antifónás” felelgetős imaformára. Az előre lefénymásolt ima olvasásában Isten előtti alázattal, s nagy lelkesedéssel vettek részt a fiatalok, s idősebbek egyaránt.

A vasárnap délutáni záróülésem a vitavezetők a csoportmegbeszélések témáit bocsátották a nyílt plénum elé.

Az Istentisztelet után, Benczédi Márti, aki a hódmezővásárhelyi fiatalok üdvözlését hozta közénk, szép és nemes szavakban foglalta össze köszöntőjét: „Az ifjúság nevében szeretném kifejezni köszönetünket ezért a felejtethetetlen találkozóért. Köszönjük, hogy ebben a rohanó, kétségekkel teli világban ránk figyeltek, lelkiileg erősítettek. Kívánunk ehhez a munkához további erőt, hitet, lendületet.”

Befejezésképp csoportfénykép készült a lőrinci székykapu előtt, s Monique van Zoest átadta nemzetközi szervezetünk, az IARF négy világtáj felé mutató zászlóját.

Hála érte a mindenhatónak, hogy összegyűjti, s terelgeti nyáját, hogy a vélemények sokszínűsége ellenére is erőt és hitet ad az egy hitbéli közösséghez tartozóknak.

Orbókné Szent-Iványi Ilona

\*\*\*

Elképzelhető sem lenne konferencia, találkozó a test táplálása, s anyagiak nélkül. A Nagy Ignác utcában Huszti Jánosné, Árkossy Ilona nagytiszteletű asszony vezetésével kaptak finom ebédet és vacsorát ifjaink, s Pestlőrincen a gyülekezet asszonyai szintén kiváló ebédet főztek a konferencia résztvevőinek.

Hálás köszönetet mondunk Kerekes Gáspár és felesége, Gácsér Ilona, balatonalmádi híveink, Orbókné Szent-Iványi Ilona lelkész nő szülei ötezer forintos adományáért, melyet az ifjúsági konferenciára küldtek. Az adományból minden résztvevő Dávid Ferenc: Rövid útmutatás c. kötetét kapta meg ajándékba. „A jólelkű adakozót szereti az Úr!”

DÁVID FERENC „RÖVID ÚTMUTATÁS” CÍMŰ 1567-BEN ÍRT  
KÖNYVE ÚJRA MEGJELENT. KAPHATÓ A LELKÉSZI  
HIVATALOKBAN ÉS A PROTESTÁNS KÖNYVESBOLTBAN.  
ÁRA 80 FT.

# „KEREK VILÁG” AZ UNITÁRIUS HITBEN

(Az 1985. április 23–28-i ifjúsági konferencia hittani előadása)

Első hallásra közhelynek hat ez a két szó: „kerek világ”. En legalább így éreztem mindaddig, amíg a fiatalság fel nem kért, hogy a fenti címen a konferencia hittani előadását tartsam meg. Amikor elkezdtem gondolkodni mondandómon, a „közhely” egyre gazdagabbá és színesebbé vált, és meglepődve láttam, mennyi mondanivalója van hitünk számára — és hitünknek a kerek világ számára. Nem szeretnék prédikációt tartani. Inkább egy csendes délutáni beszélgetésen lennék vitaindító, és ha hasznosat szűrünk le vitánkból, volt értelme e témára előirányzott másfél órának.

Előadásom témája több nézőpontból közelíthető meg. A „kerek világ” jelentheti a világegyetemet, a korlátatlan végtelenséget, amelynek egyik — nem is legjelentősebb — bolygóján élünk mi, korlátozott, véges sorsú emberek. Milyen hatalmas kontraszt és mennyire tanulságos!...

A huszadik század második felének embere fejlett technikát, tudományt vallhat magáénak, és ennek segítségével bele tud tekinteni a világegyetem életébe. Érdekes, hogy mennél többet érzékel ebből a kerek világból, annál szélesebb távlatok nyílnak meg előtte. Minden újabb felfedezés egy kutatási szakasz lezáródása, de ugyanakkor újabb ismeretek felé vezető út kitáruló kapuja. A méretek aránya olyan félelmetesen nagy, hogy csupán néhány bennfentesnek mond valamit, hiába dolgozik a tudomány számértékekkel. Jelent az kézzelfogható valóságot az átlagembernek, hogy a galaktikák többmillió fényévre vannak egymástól?! Az ember számára a fénymásodperc is nehezen megfogható valóság. Ezen a ponton megáll az ember érzékelése, fantáziája. Ezek az értékek átcsúsznak a végtelen fogalmába.

Mennyire jelentéktelen ezekhez a méretekhez az ember. Sorsa megszabott, életének korlátai vannak, és számára az idő órákkal és évekkel mértéklődik. Ereje, hatása, a világegyetem energiáihoz és alakulásaihoz képest számba sem vehető. A két pólus, a világegyetem és az ember közötti félelmetes kontraszt a hívő embert mégis Istenhez vezet el. A végtelenség és végeesség, a korlátatlanság és korlátozottság, az öröklét és mulandóság belátása az a csodálatos lelki élmény, amelyen keresztül Isten belép az életünkbe. Így válik a „kerek világ” hitünk és vallásunk sarkalatos igazságává.

Tekinthetjük a „kerek világot” földgolyónknak is. Két szempontból más a helyzet ebben az esetben. A méretek kisebbednek. A két pólus közötti kontraszt összefogódik. Ez az egyik adottság. A másik pedig az, hogy maga az ember is részt vesz alakításában. Földünk mint kerek világ arcát az ember szívós munkásságának is köszönheti, nemcsak a természet energiáinak. Az a több évtizedes fejlődési út, amelyet megtett emberi fajunk a kőbaltás ősektől az atomkorszakbeli utódokig, ennek az emberi átalakító tevékenységnek ragyogó himnusza. Ennek a ténynek erkölcsi következménye van. Az ember felel ezért a kerek világért. Övé is ez a kerek világ. Érte áldozatokat kell vállalnia, de élvezheti értékeit és javait. Igaz, hogy a végtelenség nem jellemzője sem az embernek, sem földünknek, de a kisebb föld is tág teret ad az ember alkotó tevékenységének. Hozzá kell tennem azt is, hogy nem csupán az egyes embernek. Földünk kerek világának alakításához közös munka szükséges, és ez is közel hozza az embereket egymáshoz.

Napjainkban földünkön leszűkültek a távolságok — elsősorban az ember alkotó munkájának eredményeként. Az emberek közel kerültek egymáshoz, és volna lehetősége arra, hogy — összefogva — szebbé, gazdagabbá tehesse életét. Sajnos, csak így irhattam, „volna lehetősége”, mert az embereknek nem egyértelmű a véleménye e kérdésben. Sokkal több felelősségtudat kell megvalósításához, mint ami napjainkban az embereken van. Jézus szellemiségére, tanításaira és életévére lenne szükség. Nem véletlen, hogy Jézus az emberi magatartás arany szabályául olyan kettőséget állapított meg, hogy szeresd az Istent (a végtelenséget), és szeresd felebarátodat (az embert). Istenhez a végtelen megérzése vezet el a világegyetem kerek világán keresztül. Az ember megtalálásához a földünknek nevezett kerek világ adja meg a lehetőséget. A kettőnek (Istennek és embernek) összekapcsolódásából egy harmadik kerek világ képviselőjéhez jutunk el. Ide azonban unitárius keresztény hitvilágunk vezet el.

Minden ember külön egyéniség, kerek világ. Ez a harmadik nézőpont előadásommal kapcsolatban. Erre a nézőpontra a legmodernebb élettani tudományok jutottak el, de hasonlóképpen vélekedik a lélektan is. Kétségtelen, hogy az egyes embert számtalan korlát veszi körül. Megszabott az élete. Születése pillanatától el van jegyezve a fájdalommal, örömmel, szenvedéssel és elmúlással. Ereje, lehetősége, természettudományos és társadalmi korlátai ellenére lelke (tehát értelme, érzelme és akarata) révén mégis hatni tud a világra. Unitárius hitünk tiszta szépsége valahogy így fogalmaztatja meg velünk e gondolatot. Isten a maga teremtői és gondviselői munkájából három tulajdonságot engedett át az embernek — ha esetenként kisebb hatáskörrel is. Az ember tervez és szeret. Ezekkel az isteni adottságokkal, az összes korlátozó akadályok ellenére, meg tudja valósítani akarátát. Ezért tud hatni önmaga életére, s a világra. Az ember tehát egység, kerek egész. (A megállapítás akkor is helytálló, ha figyelembe vesszük, hogy vannak olyanok, akik nem tudják ezt megcselekedni. Ezek azonban vagy testileg, vagy lelkileg betegek.) Ez a tulajdonság egyetlen más élőlényben sincs meg. Ha pedig valaki önállóan alkot, tervez és szeretni tud, kiegyensúlyozott, kerek egész, egy egész világ. A kerek világ. Csakis ilyen egész emberekből álló emberiség tudta megvalósítani földünk benépesítését, tudta megteremtteni kultúráját. Amikor Dávid Ferenc és hitvalló köre az unitarizmus útjára lépett, először csak a homályos derengésben tapogatózva, majd mind világosabban látva indult a kerek világ egyéniségének ideálja felé, és ezzel példát adott a huszadik század emberének is. Az „egész ember” állandóan érzi azt a tiszta és szép harmóniát, amely közte és a végtelen között, Isten és ember között fennáll. Szereti és tiszteli az embert, ezért lelkiismereti szabadságot akar neki és magának. Az alkotás gyönyörűségével és dinamizmusával formálja életét és jövőjét. Történelme van, és hisz a jövőben. Számára a tudomány — éppúgy, mint a technika — eszköz csupán, önmaga megvalósításának és Istenhez való közeledésének eszköze. Az élet értékei benne vannak és a dogma nélküli érték-kereszténység útjait járja. Nem imádja Krisztust, hanem követni akarja Jézust. Ezek a gondolatok felbukkannak a reneszánszban — ez kétségtelen. Nem is kapcsolódnak mindig vallási világhoz. Dávid Ferenc halhatatlan érdeme, hogy a vallásos elemmel teljessé tette az ember kerek világát.

Szász János

Összel a budapesti egyházközségben (Nagy Ignác u. 4, vasárnap d.e. 11 órai kezdettel) folytatjuk a bibliaórákat a 6–14 éves gyermekek részére.

## A TEMPLOMÉPÍTÉS KEZDETEI

### A Koháry utcai templom-telek adományozásának és beépítésének története a Fővárosi Levéltár anyagának alapján

A budapesti unitárius templom-építés gondolata visszanyúlik a múlt század 70-es éveire. Amikor 1871-ben a gyülekezet fiókegyházzá, majd pedig 10 évvel később anyaegyház-községgé vált — elindult önálló útjára. Ahhoz, hogy egy szórványgyülekezet hivatását betöltse, papra és imaházra van szüksége.

Amikor Derzsi Károly személyében a fiatal gyülekezetnek már lelkesze is lett, akkor már a templom-építés kérdése vált napirenddé. Bizalmat és reményt nyújtottak e téren azok a külföldi vendégek is, akik ebben a korszakban mind gyakrabban látogattak Budapestre, és akik — látva a növekedő, lelkes gyülekezetet — úgy vélték, hogy otthon nélkül nehéz lenne gyökeret verni.

Vágyaikat és kérésüket először 1882-ben foglalták írásba abban a kérvényben, melyben a Budapesti Unitárius Egyházközség kéréssel fordul Budapest Főváros Tanácsához, hogy nekik egy telket adományozzon, melyen majd felépítenék az első budapesti unitárius templomot. A kért telek nagyságát 600 □-ölnben jelölik meg, s egyben a pesti oldalon 3 üres telket is megemlítenek, melyek közül első helyen azt a területet jelölik meg, mely az Alkotmány utca és Koháry utca sarkán terül el. Ígérik, hogy a kapott telken az építkezést 5 éven belül megkezdhenék. Ezt a kérvényt az Egyházközség nevében Hajós János gondnok, Derzsi Károly lelkész és Farkas Sándor jegyző írta alá.

Még ugyanezen év végén a Közgylés és a Pénzügyi-Gazdasági Bizottság, a Fővárosi Tanáccsal egyetértve a kéréshez egyhangúan hozzájárul.

1884. V. 21-én a telekajándékozási szerződés értelmében jóváhagyják és pontosan megjelölik azt a telket a Lipótvárosban, az Alkotmány utca és Koháry utca sarkán: 1030 sz. betét 1038—1039 helyrajzi számú és 600 □-öl területű. Az adományozást a következő feltételekhez köti: 1. Az unitárius templom és paplak, esetleg püspöki lak, 5 éven belül felépítendő. 2. A tulajdonjog csak az építkezés befejezése után szállhat az egyházra. 3. A telek kizárólag templom és paplak céljaira használható fel.

Még az év elején az egyház közönetet mond a főváros nagylelkű adományáért és a kapott terrajzért, amit a Fővárosi Tanács tudomásul vesz.

Ezeket az akkoriban raktárként szolgáló beépítetlen telkeket, a város szélén, a főváros bérbe adta. Így az egyháznak adományozott üres telek is faraktárként bérbe volt adva.

A városnak ez a része is be fog épülni egykor és ennek érdekében rendezik a telket és szélesítik az utakat. Még ez év folyamán tudomására jutott az egyházközségnek, hogy az Alkotmány utcát kiszélesítik, s ennek következtében az érintett telkek is módosulnak. Ezért kér, és kap is az egyház egy végleges terrajzot a telekről, melyre most már tervezni lehet.

Tudatában vagyunk annak, hogy telkünk igen értékes helyen fekszik. Ez a környék nagy jövő előtt áll. Az Alkotmány utca Duna felé eső részébe tervezik ugyanis az Országházat. A környező telkeken pedig a középületek egész sorát fogják felépíteni. Ide kerül majd a Törvényszék, a Kereskedelmi Akadémia stb.

Az értékes telekadomány híre örömmel tölti el a kolozsvári egyházközséget és az unitárius püspökséget is. 1884. VII. 10-én levelet intéz a kolozsvári EKT a Fővárosi Tanácsához, melyet Ferencz József püspök ír alá. Ebben meleg hangú köszönetét fejezi ki a messzemenő támogatásért.

A kapott telek tehát felszabadult és végleges formát kapott. Időszerű, hogy megfelelő építőművészt keressenek, aki méltó és alkalmas arra, hogy e jelentős helyen fekvő telekre templomot és paplakot tervezzen. Az egyházközség választása az akkori idők egyik legjelesebb építőművésze, Pecz Samura esett. Az első templomtervnek főbejárata és homlokzata az Alkotmány utcára nyílt volna. Tudnunk kell azonban, hogy ezekben az években a gyülekezet és vezetői nagy küzdelmet vívnak, hogy megfelelő anyagi bázist teremtsenek elő egy elsőrendű építőművész tervének kivitelezésére. Rá kellett jönniük azonban arra, hogy a példátlan önfeláldozó adakozás a bel- és külföldi hittestvérek részéről együttesen sem éri el a kívánt és szükséges anyagi eredményt. Más megoldást kellett keresni mind a tervezés módosításával, mind a technikai lebonyolítás érdekében. Így jutottak el ahhoz a megoldáshoz, hogy keresni kell valakit, aki előlegezné az építkezés költségeit. Ekkor kerülnek kapcsolatba Holtzpach A. fia építési vállalkozó céggel. Hogy a pénzügyi akciót biztosítva lássák, a telken, a templom és paplakon kívül bérházat is kell építeni, melynek jövedelme majd fedezi költségeiket. Az lett tehát a megoldás, hogy az építési költséget a fent említett építési vállalkozó cég előlegezi, melynek fejében az egyházközség neki 50 éves haszonélvezetet enged át. A folyamat tehát 1890. évi nov. 1-től 1940. okt. 31-ig tart.

Mindezek mellett az építési költ-

ségek, a beszerzések megkönnyítése céljából az egyházközség hozzájárul ahhoz, hogy a Holtzpach-féle vállalkozó cég a bérházra 200 000 Ft 6%-os kamattal mellett jelzálogilag biztosítandó kölcsönt vegyen fel. A kölcsönösszeg és kamatainak a haszonélvezeti idő alatti visszafizetése a vállalkozó céget terheli.

A fentiek alapján 1888. X. 30-án az egyházközség szerződést köt az említett építető céggel avval a megjegyzéssel, hogy amennyiben az egyházközség fejlődése és anyagi viszonyainak gyarapodása úgy hozná, a bérház használatát az építési költség hátralékos részének és a kikötött kárpótlási összegnek kifizetése mellett visszaválthatja.

Az új tervek is elkészültek, melyeknél két körülmény volt irányadó: „... egyrészt díszes épülettel kívánták gazdagítani a fővárost, mely azon vidék épületei között méltó helyet foglaljon el és gótikus tornya által előnyösen emelkedjék ki, másfelől az egyházközség — mint közművelődési tényező — bízva fokozatos fejlődésében, egy olyan épület felállítását szándékolta, mely jövőben is hivatásának megfelelően alkalmas és elégséges helyiségeket tartalmazzon.”

A tanácsnak benyújtott terv — az 1888. VII. 13-án kelt írat tanúsága szerint — kedvező volt: „... az alaprajz után ítélve az építendő templom bele fog illeszkedni az Alkotmány utca házsorába. Az építendő Országházhoz vezető útvonal keretébe úgy a küldisz, mint a méretek szempontjából, az épület terve nem esik kifogás alá...”

1889. III. 5-én az egyház építési engedélyt kér a Fővárosi Tanácstól. A kapott engedélyhez a Közmunkák Tanácsa is hozzájárul, egyben műszaki véleményt is csatolnak az engedélyhez.

1890 szeptemberében az Unitárius Egyházközség már bejelenti a Fővárosi Tanácsnak, hogy az építkezés befejeződött.

Ott áll a templom és bérház sok vihar után úgy, ahogyan mi azt ma is látjuk. De mennyi akadályt kellett leküzdeni kezdetűl fogva a templomépítő elődöknek! Kérvények sorozatával, bonyolult pénzügyi megoldásokkal, ha úgy kényszerültek, módosított tervekkel kellett áthidalni az újabban és újabban felmerült akadályokat, nehézségeket.

Ha nem is minden megalkuvás nélkül, de mégis felépült Budapesten az első unitárius templom, mely közel 100 év után is megállja helyét fővárosunkban.

Dr. Kaplayné, dr. Schey Ilona

# LÉKAI LÁSZLÓ

## 75 ÉVES

Szeretettel köszöntjük Lékai László bíborost, esztergomi érseket 75. születésnapja alkalmából.

Losonczi Pál, a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának elnöke, márc. 11-én ebédet adott a Parlamentben a primásérsek tiszteletére. Pohárköszöntőjében nagyra értékelte a bíboros érsek munkásságát az állam és a katolikus egyház közötti jó viszony ápolásában és fejlesztésében.

Lékai László válaszában elmondta, hogy személyes célja és egyházának törekvése is a haza, a nép boldogulásának szolgálata.

## A hainburgi vízierőmű ellen

Az IDL februári száma interjút közöl Nicolaus Kunrath-tal, aki az osztrák szövetségi ifjúsági szervezetben az evangélikusok képviselője. Az ifjúsági képviselő arról beszél, hogyan tiltakoztak a környezetvédők a hainburgi vízierőmű tervezett építése ellen, és hogy ebben az egyházak képviselői milyen szerepet játszottak. A csehszlovák határtól néhány kilométerre a Duna partján fekvő Hainburg mellett található Közép-Európa egyetlen ősi, érintetlen állapotában fennmaradt ártéri ligeterdeje; a duzzasztással keletkező, Bécsig érő hatalmas tó többek között ezt is elpusztítaná. Az erőmű várható előnyeiről és hátrányairól Ausztriában heves vita folyik, erről a magyar sajtóban is olvashattunk. — Egyház és környezet ma már Ausztriában sem csak jelszó, különösen Hainburg óta. Az elmúlt év decemberében tüntetésekre, területfoglalásra került sor a Duna partján. A tízezer ember részvételével tartott ökumenikus istentiszteleten mind a katolikusok, mind pedig a protestánsok képviselői a mindkét érdekelt felet kielégítő megoldás keresését ajánlották. A környezetvédők hangsúlyozták az erőszakmentességet, továbbá azt, hogy nem általában az erőművek, hanem a hainburgi erőmű építése ellen tiltakoznak. — Az akcióval kapcsolatban Franz König bécsi bíboros „fáradtságos megbékélésre való reménységét” fejezte ki, Dieter Knall evangélikus püspök pedig sikraszállt a munkálatok elhalasztásáért; az építkezést a kormány erre az évre leállította. — Természetesen nem mindenütt az a járható út, ami Hainburgban történt. Az egyházaknak végül látniuk kell, hogy a környezetvédelemmel való foglalkozás is jelentős feladat lehet.

Szentpétery Péter

# KACSO SÁNDOR: BALÁZS FERENC RŐL

Kacsó Sándor a nemrégiben elhunyt ismert erdélyi író önéletrajzi regénye „Fogy a virág, gyűl az iszap” címen jelent meg évekket ezelőtt. E regényből az Új tükör című hetilap részletet közöl, melyben Kacsó ismerteti az annak idején Amerikából hazatért Balázs Ferencel való találkozását. Ebből idézünk néhány mindkettőjükre jellemző részletet.

Kacsó elmondja, hogy Székelyudvarhelyről látogatta meg Balázs Ferit, aki akkoriban az unitáriusok székelykeresztúri gimnáziumában felügyelő tanári állást töltött be... — Hó olyan kevés volt, hogy éppen csak porzott lépteink nyomán, amint átvágtam a gimnázium előtt az internátus felé. Egy öreg tanárféle megállított.

— Keresni tetszik valakit? Kit?

— Balázs Ferit! — vágtam ki hirtelen, minden hivatalos és megtisztelő címzés nélkül, talán azért is, hogy meghökkentsem tanárosan számonkérő hangja miatt, de még inkább azért, hogy éreztessen vele Ferihez fűző pajtási viszonyomat. Elértette, mert elmosolyodott, s aztán egy kicsit gúnyosan, de mégis, mintha szánakozás is volna a hangjában, úgy mondta:

— A szobájában üzi az eszit...

— Ezt hogy tetszik érteni? — kérdeztem inkább élesen, mint kíváncsian.

— Nono! Hát kúrát tart... a betegsége miatt! — Visszavonulás volt a hangjában. — Arra tessék — igazított útba —, hiszen majd meglátja... — fejezte be a beszélgetést azzal, hogy hirtelen megfordult, és elindult visszafelé.

Feri betegségének a felemlegetése és a kúra szó irányt mutatott, hogy mire gondoljak. Ferinek tüdőbaja volt, de rendíthetetlen hittel harcolt ellene és bizott győzelmében. Már teológus korában megértető tornamutatványokat végzett, hogy erősítse és ellenállóvá tegye a testét.

— A szoba kicsi volt, s ezért a belépésem után mindjárt úgy tűnt, hogy egy nagy hintaszék, s benne az én Feri barátom megtölti egészen. De vastag is volt Feri pokrócban burkolt alakjával, fején sapkával, nyakán bolyhos gyapjúsállal.

— Értettem már az új kúra mibenlétét, sőt az első pillanatban beláttam vitathatatlan helyességét is, mégis ezt kérdeztem nagy bután üdvözlés helyett:

— Hát te mit csinálsz?

— Csak nem hagyom kihasználatlanul ezt a ragyogóan tiszta levegőt! Kriszti, az Amerikából hozott dán származású feleség az ágyon ült, szemben a tágra nyitott ablakkal, amelyen a téli nap egy vastag sugárnyaláb hátán zúdította a szobáskába a fagyos levegőt. Télikabátjában ült ő is, fején prémes sapkával, két keze ugyanolyan prémes muffban, térdén pedig pokróc, mintha utazásosdit játszanék. Kihúzta jobbát a muffból (amely valószínűleg csak kellék volt a kúrák idejére, mert akkor már megint nem volt divatban), és csupasz kézzel fogadta bemutatkozásomat. Feri angolul mondott neki valamit, s nem is csak egy mondatban, mégis üres maradt a mosolya, nem költözött bele sem érdeklődés, sem barátkozási készség, udvariasságot jelzett csak és — távolságot. Ez zavarba hozott, hiszen csak magyarul szólhattam hozzá, úgy pedig aligha értett volna meg. Feri nem húzta ki a kezét a pokrócok alól, jellegzetesen szép, szögletes metszésű állával mutatott két szék felé, amelyek a ruhásszekrény elé táasztott asztalka mellett szorultak egymáshoz, nyilván azért, hogy elég helye legyen a hintaszéknek.

— Foglalj helyet! Már csak egy félóra hiányzik... Addig tán nem fázol meg te sem...

Nem nekem válaszolt, hanem Krisztivel váltott először néhány mondatot, aki közelebb költöztette hozzánk a mosolyát.

— Megmondtam neki, hogy barátom püspöknek szánt. De azt még nem mondtam meg — folytatta felderülő arccal —, hogy még ebből a kisvárosból is lejjebb szállok a közértelmezés és feljebb az én értelmeseim szerint. Egy kis faluban akarom megfogni a dolog végét! Ejnye, hiszen éppen a ti lapotokban jelent meg Benedek Eleknek a szózata szinte már a halála előtt. Ki a faluba! Biztosan emlékszel rá... Hát én ehhez tartom magam!

## A tokiói Kőrösi Csoma szobor történetéhez

A Magyar Nemzet 1985. ápr. 6-i számában Szilágyi Ferenc irodalomtörténész adatokat közölt Kőrösi Csoma szobrairól és szobrászairól.

Szilágyi ismertetése alapján közöljük az alábbiakat, mely teljes történeti háttérrel világítja meg a Tokióban őrzött szobor sorsát.

Csorba Géza kb. 50 cm magas lótuszüléses bronz szobra másolatát

még 1933-ban a Magyar Keleti Társaság ajándékozta a japán nemzetnek, akkor, amikor Kőrösi Csoma Sándort buddhista szentté avatták. A szobor a szertartás után a császári ház múzeumába került. A háború után került a tokiói Nemzeti Múzeumba, ahol ma is őrzik.

A szobor eredetije a Magyar Nemzeti Galériában látható.

## PESTLŐRINC

Kriza János püspök halála 110. évfordulóján emlékűnnep volt a pestlőrinci gyülekezetben 1985. márc. 24-én. Az áhítatot dr. Jakab Jenő lelkész tartotta, majd „Kriza és a Vadrózsák” címen dr. Kriza Ildikó, a Tudományos Akadémia Néprajzi Intézetének főmunkatársa emlékezett meg a nagynevű elődről, a magyar folklór egyik legjelentősebb gyűjtőjéről. Végül Szabó András előadóművész mondott el egy Kriza gyűjtötte népmesét, az Apám lakodalmát.

A szeretetvendégség keretében Bekéné Nádor Orsolya bonyolította le nagy sikerrel a tortaárverést. A kántori teendőket Czirmay György látta el.

Elkezdődött a pestlőrinci templom renoválása. 1986-ban lesz a templomépítés ötvenedik évfordulója. Erre az alkalomra szeretnők a megkopott templomot felújítani. Az Állami Egyházügyi Hivatal, külföldi hitrokonaink anyagi támogatásával és nem utolsósorban híveink aldozatosságával, első ütemben a tetőcserepeket kellett átrakatni, hogy a beázást megszüntessük. Második ütemben a külső falak újravakolása és festése következik, végül a templom és a gyülekezeti terem meszelése, festése.

Adományokat istentiszteletek alkalmával lehet fizetni, vagy piros postautalványon Balogh Béláné pénztáros címére kérjük: 1173 Bp. Ferihegyi út 84. sz.

## Dr. László Gyula

ny. egyetemi professzort, életműkaja elismeréseként, a Népköztársaság Elnöki Tanácsa nevében Losonczy Pál elnök magas állami kitüntetésben részesítette a Parlamentben tartott és a tv által is közvetített ünnepi ülésen.

Tudósunk jól megérdemelt megbecsülésének örvendezve, csatoljuk jókívánságainkat.

Dr. László Gyula, aki tudományos munkássága mellett elismert képzőművész is, nemrégiben kiállításon mutatta be jelentősebb műveit. A kiállítás megnyitására a Fáklya Klubban, egyházunkat dr. Nyiredy Szabolcs főgondnokhelyettes képviselte.

## Erdő János előadása Prágában

Dr. Erdő János professzor, erdélyi püspökhelyettes, márc. végén előadást tartott dr. Dusan Kafka meghívására a cseh unitáriusok körében a XVI. századi erdélyi antitrinitárius életben is élénk szerepet játszott Jacobus Palaeologusról, akinek műveit Dávid Ferenc is ismerte.

## Véendiáktalálkozó

A volt kolozsvári és székelykeresztúri unitárius gimnáziumok Magyarországon élő véendiákjai szokásos évi találkozójukat márc. 5-én tartották. Az összejövetel istentisztelettel kezdődött, melyen Huszti János budapesti lelkész és dr. Ferencz József püspök szolgáltak.

A gyülekezeti teremben tartott közebeden Bencze Márton lelkész mondott imát. Huszti János lelkész ismertette a kimentéseket, köztük a Pécselt lakó dr. Vernes Gyula megleghangú levelét, aki hatvanadik találkozására készült, de akit balesete akadályozott meg a részvételben.

## Channing School

A múlt század utolsó éveiben két jólelkű, jómódú testvér alapítványt tett egy Londonban létesítendő leányközépiskola felállítására, ahol elsősorban az unitárius papok leányai, de mások is tanulhatnának, és internátusában a vidékiek is lakhatnának. A két Sharpe nővér által létesített iskolát a nagy amerikai unitáriusról William E. Channingről, Channing Schoolnak nevezték el.

Az iskola most ünnepelte fennállása 100. évfordulóját. Ma már az iskola unitárius jellege megszűnt, bentlakókat sem fogadnak, csak londoni lakos bejáró leányokat, akik ha itt végeznek, kérhetik egyetemre való felvételüket.

Az ünnepséggel kapcsolatosan három napon kiállítás volt az intézetben. Ennek keretében a Londonban élő volt Channing növendék: *Davidsonné Anghi Gyöngyi* egy kis magyar népművészeti kiállítást rendezett, melyben magyar tárgyakat mutattak be. Összegyűjtötte a volt magyar növendékek névsorát, melyet később lapunkban is közre fogunk adni.

A Sharpe nővérek által a század elején létesített, magyar unitárius leányokat támogató alapítvány elérte telenedett, s ma már nincsen magyar ösztöndíjasa ennek a régi nagymúltú intézménynek.

## Kisküküllővidéki magyar népművészet

E címen testes kötet jelent meg még 1978-ban a Kritérium kiadásában, melynek példányát Mikó István felügyelő gondnok ajándékozta püspökünk útján könyvtárunknak.

A kötet írói, dr. Kós Károly, Szentimrei Judit és dr. Nagy Jenő, ismert szakemberek. Az anyag egy jelentős részét néhány környékbeli unitárius faluban, elsősorban Dobón, továbbá Sároson, Ádámoson, Dicsőszentmártonban, Szőkefalván gyűjtötték össze.

Az 1600-ban fából épített sárosi harangláb rajzát is bemutatták, jelezve, hogy az Szabó Domokos és Mihály alkotása.

A kötetet számos kép gazdagítja.

## A FEKETE EMBER

A XVI. században így nevezték azt az antitrinitárius anabaptista eszméktől fűtött reformátort, aki a nép körében terjesztette eszméit, és a török elleni harcra buzdított.

Róla írt drámát *Tóth-Máté Miklós*, aki már több korabeli témával foglalkozott írásaiban. A drámát a debreceni színház mutatta be sikerrel. A központban Méliusz és Karácsony György — a fekete ember — vitája áll. A darabot *Komlós Attila* méltatta a Reformátusok Lapjában, elismerő szavakkal. Megemlítve Révész Imre értékelését, aki szerint Méliusz „az ige veteményes kertjét”, amint Debrecen nevezte a katolikusokkal, lutheránusokkal és unitáriusokkal folytatott hitvitáiban és egyházpolitikai harcaiban védte meg.

## AZ IARF TANÁCSÜLÉSE

Az IARF tanácsa Council — ez évi ülését Frankfurtban tartotta márc. utolsó napjain. A tanács tudomásul vette a titkárság időközi munkáját, tagjai sorába felvett néhány kisebb japán és indiai szervezetet. Foglalkozott az 1987-ben esedékes világgkongresszussal. Elhatározta, hogy a világgkongresszust San Franciscóban, a Stanford egyetem épületében rendezi 1987. júl. 31.—aug. 7. napjain. Témája: World Religions face the 21st century — a világ vallásai és a 21. század.

A téma előkészítésére bizottságot küldött ki, melynek megállapításait majd megküldik a tagegyházaknak is.

Az ülésen, gyengélkedése miatt, püspökünk nem vehetett részt, dr. Kovács Lajos romániai püspök, aki az ülésen jelen volt, Budapesten átutazva tájékoztatta őt a legfontosabb eseményekről.

## Egyházi lapok szakcsoportja

A Magyar Újságírók Országos Szövetsége új szakcsoportot létesített az egyházi lapok újságíró tagjai részére. A már korábban alakult szakosztályok mellett az egyházi lapok munkatársai is lehetőséget kaptak, hogy a MUOSZ égisze alatt önálló érdekvédelmi szervezetet hozzanak létre. A máj. 13-án tartott alakuló közgyűlésen az új szakcsoport öttagú elnökséget választott. A szakcsoport elnöke dr. Aranyos Zoltán református zsinati tanácsos. Az elnökség tagjai közé választották Orbókné, Szent-Iványi Ilonát, lapunk felelős szerkesztőhelyettesét.

## Hírek

**Szathmáry Miklós**, budapesti atyánk-fia, egyháza iránti szeretetből, Központi Levéltárunknak adományozta édesapja, néhai dr. Szathmáry Miklós unitárius lelkész két értékes teológiai dolgozatát: „Jézus és a keresztény vallás”, valamint „A hit szerepe egyházjog szempontjából a különböző egyházakban” címeken. Köszönet az értékes munkáért.

**Kovács Attila** dunántúli református püspök betöltötte 50. életévét. Egyháza szeretettel köszöntötte. Miklós Imre államtitkár nyújtotta át neki a Munka Erdemrend arany fokozata kitüntetését egyházi és békemunkája elismeréseként.

**Aczél Györgynek** új kötete jelent meg „Szocializmus, nemzet, kultúra” címen, melyben utóbbi években írt tanulmányait és nyilatkozatait adták közre.

**Dr. Gaál István**, a tiszántúli református egyházkerület nemrégiben megválasztott és beiktatott főgondnoka 65 éves korában Debrecenben márc. 5-én elhalálozott. Egyháza veszteségében osztozunk.

**II. János Pál pápa** febr. 27-én fogadta a Rómában tartózkodó **Andrej Gromiko** szovjet külügyminisztert és kíséretét.

**Az Evangélikus Élet** márc. 17-e óta új alakban jelenik meg. A lapot Kecskeméten nyomják a Fényszedő Üzemben. Változás állt be a lap szerkesztésében is. **Mezősi György** lelkész egészségi állapota miatt felmentését kérte, amit egyháza megadott. A lap új szerkesztőjét, **Lehel László** dunaharaszti lelkészt, szeretettel köszöntjük.

**Dr. Varjas Béla** irodalomtörténész, a Széchényi Könyvtár v. főigazgatója, ápr. 5-én rövid szenvedés után elhunyt. A neves tudós számos unitárius vonatkozású tanulmányt és könyvet jelentetett meg. Emlékezetét kegyelettel őrizzük.

## Külföldi hírek

**Anuario Pontificio** — az 1716-ra visszavezethető pápai évkönyv új kiadása most jelent meg 2070 oldalon. A könyvet szokás szerint a mindenkor pápa címére díszíti. Az évkönyv felsorolja az eddig működött pápákat, közli a jelenlegi pápa életrajzát. Ismerteti a vatikáni hivatalok rendjét és tisztségviselőit. Az egész világon 2440 egyházmegyei püspöki szék működik, ezen felül vannak a címzetes püspökségek. 1984 végén 124 bíboros él, köztük két főpap a keleti rítusú egyházakhoz tartozik: az egyiptomi kopt és a libanoni maronita. A legidősebb bíboros 94 éves, de a pápaválasztásban csak a 80 évesnél fiatalabbak vehetnek részt. A területileg legnagyobb egyházmegye Niamey, Niger államban, a legkisebb a monacói érsekség és a gibraltári.

450 éve halt el **Morus Tamás**, az angol egyházi élet vezető személyisége, rotterdami Erasmus barátja, az újkori szellemi élet egyik kiválósága.

**Steve Dick**, akinek munkásságát évek óta figyelemmel kísérik, elvégezte az oxfordi Manchester College-ban tanulmányait, unitárius lelkész oklevelet nyert. 1985. aug. 1-ével átveszi **Croydon** város unitárius gyülekezetének vezetését, melynek lelkésze hosszú évtizedeken át **Kereki Gábor** volt.

**EUU az európai unitárius univerzalizistáknak** szervezetét jelzi, fiatalokat, akik nyugat-európai országokban élnek, és időről időre találkozókat rendeznek. A legutóbbit ápr. 12–14. napján tartották a hollandiai Woudschoten konferenciás táborban, szép siker mellett. Ezekre az összejövetelekre minket is meghívtak, de a távolság miatt csak üdvözlőnköt tudtuk elküldeni.

**Gunnar Staalsett** norvég lelkészt választották meg az amerikai Carl Mau utódul a Lutheránus Világszövetség főtitkárává, aki szept. 1-én veszi át hivatalát. Az új főtitkár jó kapcsolatot tart fenn az EVT új főtitkárával, s így remélhető, hogy megfelelő együttműködés alakul ki a két új genfi egyházi vezető között.

**Sydney Knight** londoni unitárius lelkészt választották meg az angol unitáriusok a skóciai Dundee városában tartott évi közgyűlésükön az 1985/86. évre elnökké. Knight lelkész számos egyházi tisztséget töltött be, és **Kereki Gáborral** együtt szerkesztője és kiadója volt az angol unitáriusok legújabb énekeskönyvének.

**Frank Walker** cambridgei unitárius lelkészt választották meg az angol unitáriusok szeméjé, a **The Inquirer** új szerkesztőjévé a lemondott és nyugalomba vonult **Fred M. Ryde** helyébe. Walker lelkész új feladatköre mellett megtartja cambridgei lelkészi tisztségét is.

**Hymns for living** — énekek az életnek címen jelent meg az angol unitáriusok új énekeskönyve, melynek összeállításában, amint azt más helyt is említettük, tevékeny részt vállalt **Kereki Gábor**, most már nyugalomba vonult unitárius lelkész.

1808 nyelven jelent meg eddig a Biblia teljes vagy egyes részeinek a szövege a Nemzetközi Bibliatársulat jelentése szerint. A múlt évi gyarapodás 23 nyelv volt. A Biblia könyvel közül márc. 522 és 449 afrikai és ázsiai nyelven olvasható részlet vagy teljes fordítás. A statisztikai kimutatások szerint a Biblia után a második, illetve harmadik helyen **Lenin** és **Marx** művei állnak a soknyelvű publikációk sorában.

**Dr. Heinz Schlötermann**, ny. manheimi lelkész, az IARF alelnöke, aki évekkel ezelőtt Budapesten is szolgált, 1985. febr. 27-én elhunyt. Urnáját kívánságára csendben helyezték örök nyugalomra.

**Moszkvában** febr. 11–13. napjain tanácskoztak a világvallások képviselői.

**A frankfurti unitárius gyülekezet** — Fischerfeldstrasse 16, D 6000 Frankfurt 1 — 1985 januárjában ünnepelte fennállásának 140., és jelen temploma felépülésének 25. évfordulóját. A frankfurti lapok, a tévé- és rádió cikkekben, illetve interjúkban emlékeztek meg az ünnepségekről. A gyülekezet lelkésze ma: **dr. Manuel Tögel** és **Hans-Peter Terno**.

**Dr. Nagy Jenőné** sz. **Murvy Júlia**, ny. tanárnő, 68 éves korában Kolozsvárt elhunyt. Egykoron a kolozsvári unitárius leányiskola pedagógusa volt.

**Máthé Sándor** ny. újszéki lelkész 1984. nov.-ben történt elhalálzásáról csak most értesültünk. Sáralfán, Kovászna megyében, testvérénél halt el. Nagy Zoltán laborfalvi és Török Aron sepsiszentgyörgyi lelkészek búcsúztatták. Az elhunyt 5000 leut adományozott, hogy az EKT-terem részére festessék meg néhai **dr. Varga Béla** püspök arcképét.

**Belu Sabin** román történész tanulmányt írt **Bódog Józsa** életéről, mely a Nyelv- és Irodalomtudományi Közleményekben (Cluj, 1960/4. számában) jelent meg. Sajnos, unitárius vonatkozású anyaga kevés.

**Filaret metropolita**, a moszkvai pátriárkátus külügyi osztályának vezetője, nemrégiben töltötte be 50. évét. A KBK nevében a főtitkár személyesen köszöntötte. Az üdvözlőhöz mi is csatlakozunk és további jó munkát kívánunk annak az egyházi vezetőnek, aki már több alkalommal járt hazánkban is.

**A Bibliotheca Unitariorum** hollandiai székhelyű alapítvány szimpóziumot rendezett máj. 13–15. napjain Amsterdam-Hilversumban. Az ülésekre püspökünket, mint az alapítványi intéző bizottság tagját meghívták, ő azonban sokirányú hazai elfoglaltsága miatt csak írásban tudta üdvözlőjét elküldeni. A szimpóziumon dr. Dán Róbert budapesti egyetemi professzor is tartott előadást.

**A chicagói unitárius teológiai fakultás**, a Meadville Lombard Theological College időnként tájékoztatót ad ki munkájukról. Öröndetes, hogy a tájékoztatóban két teológiai hallgató is megszólalt, és elmondhatta tapasztalatait és véleményét a fakultás életéről.

**Az oxfordi unitárius teológiai főiskola**, a Manchester College új dékánjává **Tony Cross** eddigi londoni lelkészt választották meg, aki 1985 őszén veszi át a teológia vezetését.

**A KBK Angliában látogatókörúton** járt küldöttsége látogatást tett az angol unitáriusok központjában, a londoni Essex Hallban, ahol **dr. Roy Smith** fogadta és köszöntötte a látogatókat. Az Inquirer legutóbbi száma közli a látogatók fényképét, köztük látjuk **Filaret kijevi metropolitát**, **C. Rosa** ceyloni lelkészt és **dr. Mirejewszt**, a KBK főtitkárárt.

**Az Inquirer** levelezési rovatában **Rezi Elek** bágyoni lelkész doktorjelölt, aki megkezdte tanulmányait a manchesteri Unitarian College-ban, köszönetet mond az ösztöndíjért és a meleg fogadtatásért.

**Az angol unitáriusok 1985. évi kongresszusán** a központi előadást **dr. Duncan Howlett** ny. amerikai unitárius lelkész tartotta, ismertette az amerikai unitáriusok legutóbbi közgyűlésükön elfogadott teológiai programtervezetét.

60. éves érettségi találkozót tartanak az 1924/25. évben a kolozsvári unitárius kollégiumban végzett diákok. Az egykori kollégium, a ma Branasi Sámuel nevét viselő intézet előcsarnokában találkoznak 1985. jún. 30-án, de. 10 órakor.

## UNITÁRIUS ÉLET

Lapunk javára az utóbbi hetekben az alábbi adományok érkeztek: Otlakán **Lajosné**, özv. **Sándor Áronné** és **dr. Gellérd Judit** 1000—1000 Ft; **dr. Bereczkei Istvánné**, **Nagy Zoltán**, **Deák Balcsar József** és **Varga Dénes (NSZK)** 500—500 Ft. **Dr. Abrudbányai Jánosné** és **dr. Abrudbányai Iván** 100—100 Ft. Unitárius egyházközség **Füzesgyarmat** és **Kocsord** 150—150 Ft.

**A jó szándékot és a segítséget a Szerkesztőség hálásan köszöni.**

### UNITARIUS ÉLET

Laptulajdonos  
a Magyarországi Unitárius Egyház

Felelős szerkesztő és kiadó:  
**Dr. Ferencz József**

Felelős szerkesztő-helyettes  
**Szent-Iványi Ilona**

Szerkeszti a szerkesztő bizottság  
**V., Nagy Ignác** u. 4. Budapest, 1055

Táv.: 113-094

Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető bármely postahivatalnál, a Posta hírlapüzleteiben és a Posta Központi Hírlap Irodánál (KHI 1900 Budapest V., József nádor tér 1.) közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a KHI 215-96 162 pénzforgalmi jelzőszámra.

Evi előfizetési díj 60,— forint

INDEX: 25.842

Egyetemi Nyomda — 85.3481 Budapest, 1985  
Felelős vezető: **Sümeghi Zoltán** igazgató

HU ISSN 0133—1272